

ГЕНИИТЕ НА ВСИЧКИ ВРЕМЕНА

Издателство
ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ГЕНИИТЕ НА ВСИЧКИ ВРЕМЕНА

Автори: Ана Покровская/Гита Голдберг

Превод: Антоанета Горинова/Цветан Бакърджиев

Героите на тази книга са гениални личности, оказали огромно влияние върху съдбата на света и човечеството. Повечето постижения на цивилизацията са плод на тяхното творческо вдъхновение, уникалното им научно мислене, силната им воля, трудолюбие и упоритост. И независимо колко време ни дели от времето на Аристотел и Нютон, Айнщайн и Моцарт, Шекспир и Наполеон, Конфуций и Достоевски, Чърчил и Кант, техните имена, както и имената на много други гиганти на мисълта и прогресивното мислене, завинаги ще останат в паметта на човечеството.

Книгата разкрива творческата и лична съдба на редица велики личности от древността до наши дни, които са оставили на поколенията своя забележителен принос в областта на философията, политиката, науката, литературата и музиката.

**За поръчки на сайта www.paritetbg.com
20% отстъпка.**

*Всички права са защитени. Никаква част от тази книга
не може да бъде възпроизведена в каквато и да
е форма без писменото разрешение на
притежателя на авторските права.*

ISBN 978-619-153-479-1

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
ФИЛОСОФИ.....	7
Конфуций.....	9
Платон.....	25
Аристотел.....	37
Имануел Кант	53
ПИСАТЕЛИ.....	65
Уилям Шекспир.....	66
Фьодор Достоевски.....	79
УЧЕНИ.....	93
Архимед.....	95
Галилео Галилей.....	107
Исак Нютон	121
Алберт Айнщайн	135
Бил Гейтс	151
МУЗИКАНТИ.....	165
Йохан Себастиан Бах	167
Волфганг Амадеус Моцарт	181
Лудвиг ван Бетовен	195
ПОЛИТИЦИ.....	209
Гай Юлий Цезар.....	211
Наполеон I	223
Уинстън Чърчил	239

ВЪВЕДЕНИЕ

Фолкото и столетия да ни делят от живота и творчеството на гениите, променили света, интересът към техните личности и творения остава непроменен и днес. Този интерес е продиктуван от желанието ни да научим повече относно това по какъв начин се е проявявал могъщият талант на гениите и какви черти на характеристиките им са допринесли за постигането на техните изключителни успехи в науката, технологиите, социалната мисъл, литературата, изкуството и другите области на човешката дейност. В тази книга читателят ще намери биографиите на велики хора от различни епохи.

Запознаването с живота и делото на гениите за пореден път ни убеждава, че не съществува единна рецепта за гениалност. За повечето велики хора се смята, че те дължат своите открития и постижения преди всичко на усърдието си. Знаменитият руски физиолог Иван Павлов твърди: *„В мен няма нищо гениално, въпреки че ми го приписват. Геният е най-висшата способност за концентриране на вниманието... По темата трябва да се мисли непрестанно – с нея трябва да се ляга и става! Мисли, мисли през цялото време – и всичко трудно ще стане лесно. Всеки на мое място, който прави същото, би бил гений“*. Но ако всичко бе толкова просто, светът щеше да се състои само от гении. А такива се раждат един на сто години.

Съвсем различна е гледната точка на немския философ Имануел Кант. Той вярва, че гениалността е дарба, която не

може да се придобие и следователно не зависи от обучението, образованието и старанието. И наистина, за много от героите на тази книга – Архимед и Нютон, Кант, Бах и Моцарт, може със сигурност да се каже, че са родени гении.

Отличителна особеност на гениалната личност в която и да е епоха е способността да вижда по-дълбоко и по-далеч от другите, да избира най-важното от огромния брой факти и явления, създавайки на тази основа стройна система на Вселената. Когато един от учениците на Конфуций го нарича всестранно развит учен, философът възразява: Не, аз просто свързвам всичко заедно, нищо повече. Така в резултат на творческото преосмисляне от гения на съществуващия свят се ражда нещо ново и безпрецедентно.

Фокусирани върху решаването на глобални проблеми, отдадени на творчеството си, гениете често живеят в свой собствен свят, далеч от останалите. Ето защо техните биографии обикновено изобилстват от факти, свидетелстващи за присъщата им непрактичност, разсеяност, изключителна чувствителност и отхвърляне на най-обикновени неща от всекидневието. Оттук и многобройните легенди, обграждащи всяка гениална личност, и опитите на психолозите, започвайки от XVII век, да направят паралел между гения и лудостта. Между другото, един от аргументите, използвани от тях, са изказвания... на самите гении, по-специално става въпрос за думите на Аристотел, че *„никога не е съществувал нито един велик ум без примес на безумие“*.

Но каквито и да са резултатите от влиянието на гениалните личности, всички те по един или друг начин променят света, в който живеем. *„Ако съм виждал по-далеч от другите, то е само защото стоях на раменете на гиганти“* – казва Исак Нютон за своите велики предшественици. Самият той е един от тези великани – гении, които проправят пътя към бъдещето на цялото човечество.

ФИЛОСОФИ

Конфуций (551 – 479 г. пр.н.е.)

Всеки народ има свой „златен век“ – период от историята, с който всички следващи поколения се гордеят. В Египет това е времето на първите фараони Рамзес, при шумерите – на героя Гилгамеш, във Вавилония – царството на Навуходоносор, а в Древна Гърция – разцветът на Атинската държава. В Китай „златният век“ се отнася към епохата на царството Джоу (1027 – 256 г. пр.н.е.). Според древните китайци това е период на общ просперитет, ред, справедливост, развитие на науката и културата. Така виждат „златния век“ мъдреците от VI – V век. пр.н.е. Това е и периодът, в който живее и твори Конфуций, основателят на класическото китайско учение – конфуцианството.

Конфуцианството се превръща в нещо повече от просто философско течение. То е и политика, и административна система, и основен регулатор на икономическите и социалните процеси – то е в основата на целия китайски начин на живот, квинтесенцията на китайската цивилизация. Повече от две хилядолетия конфуцианството оказва влияние върху умовете, чувствата, начина на живот на китайците, формира техните вярвания, психология, поведение и мислене.

Жителите на Япония, Корея и Виетнам в продължение на векове се подчиняват на повелите на китайския философ. Той е смятан за най-великия

учител на човечеството още в средновековна Европа. Етичното учение на Конфуций определя основите на целия китайски манталитет, превръщайки се в основен фактор за удивителната жизненост на китайската цивилизация.

Конфуций произхожда от стар аристократичен род, чието начало е положено от династията Ин (Шан), управлявала в Китай до XI век пр.н.е. Смята се, че негов далечен прародител е владетеля от Сун на име Кун, който минава през много житейски изпитания и е убит в резултат на дворцови интриги. Оцелелите членове от клана бягат в кралство Лу (съвременна провинция Шандун в Източен Китай), където се ражда момчето, останало в историята като Кун Дзъ или Учителя Кун. На Запад името му придобива латинизираното звучене Конфуций, което става общоприето название.

Бащата на Конфуций, Шулян Хе, е смел войник, който по-късно става комендант на крепостта Цзоу. Легендата го описва като човек с огромен ръст и необикновена сила, прославен в битките и неуморим в службата си. Към края на живота си той има само дъщери – осем на брой, което го прави много нещастен. Известно е, че китайците са доста чувствителни на тема мъжки наследник, а Шулян Хе вече наближава осемдесет години и копнее за достоен приемник на древния аристократичен род.

Деветото дете на военачалника най-накрая се оказва дългоочакваният син, но то е толкова хилаво при раждането си и със сакат крак, че бащата не посмява да го обяви за свой наследник. Затова, когато новата му (трета) жена забременява, Шулян Хе отива на поклонение в една смятана за свещена пещера, от която добиват глина. В същата пещера на 28 септември 551 г. пр.н.е. се

ражда бъдещият основател на едно от най-популярните философски течения. Щастливият баща го нарича Цю (в превод от китайски – „хълм“) и му дава прякора Чжун Ни (Чжун – „втори син“, Ни – „глина“). Детето наследява фамилното име Кун и по-късно е известно като Кун Цю или Чжун Ни.

Когато момчето е на малко повече от две години, баща му умира. По-възрастните съпруги на Шулян Хе ненавиждат майката на наследника и не го крият, затова се налага тя и синът ѝ да се върнат в родния ѝ град. Родителите ѝ обаче не я приемат обратно в дома, който според тях тя е опозорила, омъжвайки се преди двете си по-големи сестри, при това за много по-възрастен от нея мъж. Майката на Чжун Ни е принудена да живее отделно от всички заедно с малкия си син.

За детството на Кун Цю няма почти никакви документални сведения. Поради тежкото положение на семейството си той трябва да върши „много презрени неща“, а жаждата си за знания задоволява основно чрез самообразование. Момчето самостоятелно се научава да пише, а след това започва да учи литература и философия.

Конфуций израства като достоен наследник на знаменития си баща. Той знае историята на рода си, която обхваща повече от един век. Научавайки за опита на своите предци, сред които има много талантиви люде, изявили се в най-различни области на човешката дейност, той стига до извода, че само овладяването на военното изкуство не е достатъчно, за да постигне жизнените си цели – необходими са му и други качества. Когато младежът е на 17 години, майка му умира, въпреки че няма още четиресет години.

Две години след смъртта на майка си Конфуций се жени за девойка от фамилията Ци, а година по-късно

младото семейство се сдобива със син на име Ли. И все пак семейният живот съвсем не е в центъра на вниманието и грижите на бъдещия философ. Той посвещава по-голямата част от времето си на книгите и на учениците си, като предпочита да остава сам със себе си или със своите последователи. Кун Цю обаче не страни от обществените задължения. Работи като пазач на хамбари, управлява ниви и ферми, контролира доставките на храна. Той е честен и съвестен работник, но едновременно с това не смята службата си за основно дело на своя живот. Изучавайки в тънкости кодекса на китайските церемониални ритуали, правила и разпоредби, на 30-годишна възраст Кун Цю вече има широк кръг ученици. Той приема от тях умерено заплащане, въпреки че по-късно живее само от средствата, предоставени от богати поклонници на неговата философска школа.

Той преподава на учениците си церемониални обреди и обичаи, музика, калиграфия, аритметика и изкуството на стрелба с лък. Мълвата за младия учен – специалист по древни китайски традиции, се разпространява надлъж и нашир. Разказва се, че по време на съставянето на „Книга на песните“, която включва поезия, песни и фолклор от X – V век пр.н.е., той се среща с Лао Дзъ, живял по същото време. При тази знаменателна среща престарелият философ се изказва скептично доколко целесъобразни са изследванията на Конфуций, смятайки ги за неосъществими мечти. Кун Цю обаче не се смущава от оценката на знаменития си съвременник, както преди това не го притесняват и критиките на аскетичните проповедници, които приемат популярността му за несъстоятелна.

През тези години Конфуций пътува много из страната, опитвайки се не толкова да разпространява знанията си, колкото да намери мъдър владетел, на когото да е в

Имението на Конфуций, неговият родов дом, в който са живеели внуците на философа до девето поколение

услуга. Накрая, през 497 г. пр.н.е., след дълги скитания, той се завръща в родното си царство Лу, което тогава е управлявано от достоен господар. Кун Цю е назначен за губернатор на град Чжун-Ду, което му позволява да приложи на практика идеите си за разумно управление на подвластната му територия. При изпълнението на задълженията си обаче новоизпеченият губернатор неочаквано се сблъсква с политическа опозиция, която не желае никакви промени.

Убеден, че князете, каквито и да са те, не се нуждаят от насоките му, Конфуций се отказва от поста си, решавайки да служи на народа си по различен начин. Настават години на скиталчество. Обикаляйки из градове и села

Конфуций

със своите ученици, Конфуций учи жителите им на старинните китайски церемонии, изнася беседи по литература и древна китайска мъдрост. Именно от тези беседи се формира основният му трактат „Лун Юй“ („Разговори и съждения“), който несъмнено се основава на древни паметници, разказващи за митичните царе на Поднебесната империя – Яо, Шун и Юе, както и за основателите на царство Джоу – Вен Уан, У Уан, Джоу Гун.

В този трактат Конфуций прославя „златния век“ на своята родина и призовава да бъдат възстановени някогашните традиции. Създавайки картина на най-добър обществен строй и стремейки се да ѝ придаде убедителност, философът постоянно се позовава на факта, че по-

добен строй вече е съществувал. За него това е епохата на династия Джоу, която подобно на фар осветява живота на целия народ.

Говорейки за съчинението „Лун Юй“, трябва да имаме предвид, че то е базирано основно на знаменитата древна китайска книга „Ицзин“ („Книга на промените“), за която Конфуций казва:

„Ако имах повече години живот, щях да изучавам „Ицзин“ още петдесет години и може би щях да избегна много грешки.“

Неслучайно той оценява високо античния поетичен и философски паметник. „Книга на промените“ дава ключ към познанието за основните принципи на битието, и то по най-оригиналния от съвременна гледна точка начин – с помощта на гадателски триграми (комбинация от прави и прекъснати линии) – т.нар. „гуа“.

Своеобразието на системата е в това, че се гради върху противоположните символи – положителния Ян и отрицателния Ин. И двата символа съставляват образа на планина: осветената част на планината е Ян, а сенчестата част – Ин. В този образ се съдържат редица противопоставяния: небе и земя, ден и нощ, жега и студ, мъж и жена. В края на краищата триграмите се превръщат в символи на промяната, съпътстващи не само човешкото, но и вселенското битие. Всяка триграма е придружена със словесни формули, напомнящи загадъчни афоризми, които не са толкова лесни за дешифриране. За пример могат да бъдат дадени изреченията, съпътстващи една от триграмите:

Излизаш, влизаш – не вредиш.

Идват приятели – няма да има хули.

Върни се обратно на пътя си.

Върни се след седем дни.

Хубаво е да има къде да се изявиш.

Учените от по-късни времена отбелязват уникалността и точността на афоризмите на „Ицзин“, които засягат пряко както ума, така и сетивата, моментално създавайки определен образ. Съществува и специален набор от Правила, за които Конфуций дава следната оценка:

„Започва се с песни, след това се утвърждават Правилата, завършва се с музика. Не гледайте това, което не е Правило! Не слушайте това, което не е Правило! Не говорете за това, което не е Правило!“

Правилата сами по себе си представляват предписания, които определят поведението на хората, техните социални задължения и законите за управление на държавата. Те могат да се нарекат норми на обичайното и държавното право, изработени от жизнения опит. А основните правила, на които според философа се подчинява човешката природа, са „чжи“ и „вен“. Под „чжи“ се разбират естествените качества на личността, а „вен“ Конфуций определя по следния начин:

Когато младият мъж е уважителен към родителите си, привързан към братята си; когато е скромен, правдив; когато се отнася с любов към хората, с това той се доближава до човешкото начало в себе си. И ако са му останали още сили, научава „вен“. Следователно „вен“ не е обикновено свойство на човешката природа, а комплекс от придобити морални качества. „Вен“ е това, което се изучава, с което човек обогатява себе си, своя вътрешен свят.

Конфуций вижда първопричината за злото в несъвършенството на хората. То може да се подобри с помощта на „чжи“, което е самата същност на нашата природа, а средството за усъвършенстване е „вен“ – желанието за знание, образование, просвета, интелектуална култура и висок морал. Конфуций определя задачата за „подобряване на човека“ като Дао (път).